

Förutsättningar och trender för kulturskolan - Omvärldsanalys 2026

Inledning

Unga Malmöbor växer upp i en föränderlig och orolig omvärld. Klimatförändringar, ekonomisk osäkerhet, krig och konflikter samt en snabb teknikutveckling påverkar samhället i grunden.

Malmö växer snabbt som stad, med en ung befolkning och stor kulturell mångfald. Parallellt med dessa styrkor finns dock betydande sociala och ekonomiska skillnader mellan olika delar av staden.

Kulturskolan i Malmö verkar därmed i en tid som rymmer både stora möjligheter och betydande samhällsutmaningar. Ungas kulturvanor förändras snabbt och påverkas av digitalisering, generationsskiftet och värderingsförändringar. Hur unga vill uttrycka sig, organisera sin fritid och engagera sig i kultur är i förändring.

Denna omvärldsanalys sammanfattar centrala insikter från nationella och lokala rapporter samt forskning om barns och ungas livsvillkor och interna workshops. Analysen identifierar några av de viktigaste trenderna som påverkar Kulturskolans verksamhet och utveckling på både kort och lång sikt.

1. Ojämlika uppväxtvillkor

Trots att många unga i Sverige har goda levnadsvillkor, präglas Malmö och andra storstäder av tydliga klyftor. Nästan vart fjärde barn i Malmö växer upp i ett ekonomiskt utsatt hushåll. Förutom ekonomiska klyftor finns också stora skillnader i utbildningsnivå, hälsa och livsvillkor och ojämlikheten förstärks av språkbarriärer, informationströsklar och sociala normer. Skillnader i levnadsvillkor kan påverka möjligheten att delta i kulturlivet, tillgången till organiserade fritidsaktiviteter och i förlängningen barns möjligheter till hälsa och utveckling. Fritid och kultur är därmed centrala rättighetsfrågor, där bristande tillgång riskerar att förstärka socialt utanförskap, ohälsa och minska barns framtidstro

Unga från socioekonomiskt starka hem är överrepresenterade i kulturskola och idrottsföreningar medan unga från utsatta områden deltar mer i bibliotek, fritidsgårdar och öppna mötesplatser. Många unga uttrycker vilja att delta i kulturskola eller föreningsliv, men det finns hinder som gör att detta inte blir verklighet.

Malmö stads övergripande mål kring jämlikhet, jämställdhet och delaktighet ställer tydliga krav på Kulturskolans utvecklingsarbete. Forskning visar att kulturinstitutioner är centrala aktörer i att motverka sociala skillnader – men att effekten är beroende av faktisk tillgänglighet, lokal förankring och relationsskapande över tid.

2. Fritidens funktion och betydelse

Ungas fritidsvanor har förändrats över tid, med minskat deltagande i föreningsliv och ökat fokus på individuella, flexibla och ofta digitala aktiviteter. Skillnaderna mellan grupper är stora, där socioekonomi, kön, funktionsnedsättning och bostadsområde påverkar både deltagande och upplevd tillgång. Fritiden beskrivs som allt viktigare för identitetsskapande och återhämtning, men också som ett område där ojämlikheter blir tydliga. Tillgång till meningsfulla aktiviteter hänger ihop med lägre risk för stress och psykisk ohälsa. Brist på tillgång ökar risken för ensamhet, utanförskap och destruktiva miljöer. Rapporter pekar på behovet av nya former av verksamhet som bättre möter ungas faktiska livsvillkor.

Många unga idag söker inte i första hand långsiktiga utbildningsvägar, utan meningsfullhet, tillhörighet och möjlighet till självuttryck på egna villkor. Kultur fungerar för många unga som ett sätt att hantera stress, oro och identitetssökande i en osäker samtid. Samtidigt visar rapporterna att traditionella institutionella former – med fasta tider, avgifter, prestationsnormer och outtalade kulturella koder – riskerar att exkludera just de grupper som har störst behov av kulturens kompensatoriska kraft.

Kulturverksamhet är inte bara utbildning i estetiska ämnen utan också en mötesplats, och en demokratisk arena som ger unga möjlighet till inflytande och utvecklar kompetenser och framtidsmöjligheter.

3. Digitaliseringens dubbelhet

Digitaliseringen är en grundläggande del av ungas liv. Nästan alla unga i Sverige använder internet dagligen och mobiltelefonen är den viktigaste plattformen för kommunikation, skapande och konsumtion. Men det finns också ett spänningsfält mellan hyperdigitalisering och längtan efter avskärmning, mellan prestationskrav och behov av återhämtning. Slow tech, digital minimalism och retroestetik samexisterar med AI-baserad kreativitet och entreprenöriella ideal. Kultur, estetik och identitet är centrala uttrycksmedel i denna balansgång, där skapande ofta sker i hybrida former – analogt och digitalt samtidigt.

Teknikutvecklingen förändrar både hur människor arbetar och hur kunskap och kreativitet utvecklas. Nya konstnärliga uttryck utvecklas genom digital teknik och digitala verktyg blir en naturlig del av lärande och skapande. Digital musikproduktion, videor, gaming och sociala medier – är lika mycket kulturskapande som traditionella uttryck. Samtidigt visar undersökningar att sociala medier kan bidra till ökad ensamhet, psykisk ohälsa och utsatthet. Nya trender visar en dubbel rörelse: vissa unga vill fördjupa sitt digitala skapande, andra söker mer analoga och gemensamma former av kreativitet. Analog undervisningsformer behöver kompletteras med hybrid- och digitala miljöer.

För Kulturskolan innebär detta både ett krav och en möjlighet: att utveckla nya pedagogiska och konstnärliga arbetssätt där digital teknik integreras i skapande och undervisning men också att erbjuda fysiska mötesplatser och verkliga möten som balanserar det digitala.

4. Generationsförändringar och värderingsskiften

Dagens unga – Generation Z och den framväxande Generation Alpha – formas av en samtid där kriser avlöser varandra: klimat, krig, kriminalitet och ekonomisk oro. Detta har bidragit till en generation som är både trygghetssökande och värderingsdriven. Många unga känner osäkerhet inför framtiden vilket gör att entreprenörskap och egna projekt ses som vägar till frihet och självförverkligande. ”Side hustles” och kreativt skapande kopplas till både ekonomi och identitet.

Samhället präglas också av ökande polarisering, minskad tillit till samhällsinstitutioner och ett växande inflytande från sociala medier. Unga engagerar sig gärna i samhällsfrågor, men i högre grad via sociala medier, aktivism och livsstilsval än via traditionell politik. Valdeltagandet minskar, särskilt bland unga med utländsk bakgrund, men samhällsintresset är fortsatt starkt. Generationen är också den mest mångkulturella hittills vilket gör att frågor om inkludering, rättvisa och representation är centrala och självklara. Institutioner som inte speglar mångfalden riskerar att upplevas som irrelevanta. Engagemanget för kultur i socioekonomiskt eftersatta områden är stort, men unga upplever bristande representation, svagt lokalt perspektiv, språkliga barriärer och ett snävt kulturbegrepp. Intresset för kultur är inte lägre — men kulturformerna är andra än de som traditionellt dominerar inom kulturskolor.

Den psykiska ohälsan är utbredd och påverkas ungas liv och vardag. Till följd av den ökade psykiska ohälsan fyller kulturen också en större funktion som en del av att främja välmående. Meditation, yoga, skrivande eller kreativa uttryck som målning och musik blir verktyg för att hantera stress och oro.

5. Samverkan för samhällsbygge

Samhället står inför stora utmaningar vilket har medfört att olika aktörer har fått breddade ansvarsområden för att gemensamt lösa komplexa frågor, men med begränsade resurser. Behovet av nya samarbetsformer och sektorsövergripande samverkan för att hantera samhällsutmaningarna blir därmed allt större. Det handlar om förmågan att skapa helhetsperspektiv, bygga tillit och samordna resurser för att nå resultat. Lyckad samverkan kan stärka en stads motståndskraft och innovationsförmåga, medan bristande samarbete riskerar att fördjupa klyftor och försvaga tilliten i samhället. Framtidens kulturskola behöver vara en del av ett större ekosystem av aktörer kring barn och unga. Det gör att arbetsformer och organisering

kan behöva förändras för att skapa mer värde med mindre resurser vilket i sin tur kan medföra ett ökat behov av tydliga prioriteringar och gränsdragningar.

I takt med att urbana miljöer förtätas så ökar också målkonflikterna, vilket speglas i planeringsunderlag som översiktsplaner och detaljplaner som anger att allt från bostäder, grönstruktur, mobilitet, samhällsservice, kultur och energiproduktion ska samsas på begränsad yta. Ökad gemensam användning av ytor kräver samarbete mellan olika aktörer och invånare vilket kan generera innovativa yteffektiva lösningar.

Ökande polarisering och ekonomiska skillnader i samhället bidrar till minskad tillit mellan grupper, begränsad förståelse för andras perspektiv och svårigheter att nå politiska kompromisser. Bland unga syns en växande oro och känsla av minskat inflytande samt tilltro till sina egna möjligheter att framföra åsikter i samhället. Kulturen har en möjlighet att stärka demokratin genom att förena människor, främja samtal och öka engagemang. På så sätt kan kulturen hjälpa till att minska polarisering och bygga upp tillit igen.

6. Implikationer för Kulturskolans utvecklingsplan

Utifrån denna omvärldsanalys framträder flera centrala prioriteringar för Kulturskolan:

- **Tillgänglighet och jämlikhet:** Arbeta kompensatoriskt genom, flexibla former och uppsökande arbete i utsatta områden.
- **Digitalt + analogt:** Integrera digitalt kulturskapande som en självklar del av verksamheten, samtidigt som fysiska mötesplatser och gemenskap värnas.
- **Representation och förebilder:** Säkra mångfald i personal, ledarskap och programutbud. Lyft fram unga ledare och förebilder som speglar Malmös mångfald.
- **Framtidstro och hälsa:** Positionera Kulturskolan som en plats för trygghet, gemenskap och välmående i en tid av oro.
- **Kreativitet och lärande:** Stärka barns och ungas kreativa kompetenser och bidra till livslångt lärande och kreativ utveckling.
- **Delaktighet och inflytande:** Skapa strukturer för att unga ska kunna påverka innehåll och upplägg. Gör deltagarna till medskapare av Kulturskolan.
- **Samverkan och nya arbetssätt:** Samverka mer med andra aktörer kring komplexa utmaningar och utveckla nya effektiva arbetssätt.

Slutsats

Kulturskolan i Malmö står inför en framtid där dess roll blir alltmer central. I en stad och i ett samhälle där skillnaderna ökar, kan Kulturskolan bidra till att skapa jämlika uppväxtvillkor, stärka ungas framtidstro och utveckla en ny generation av kulturskapare. Sammantaget pekar omvärldsanalysen på att kulturskolans framtida legitimitet och relevans kommer att avgöras av

dess förmåga att möta unga där de är och erkänna nya kulturella uttryck som likvärdiga konstnärliga praktiker samt sänka strukturella och kulturella trösklar för deltagande och fungera som en demokratisk och inkluderande arena för identitet och skapande. Det kräver flexibla och resurseffektiva verksamhetsformer i samverkan med andra aktörer för att nå underrepresenterade grupper. Genom att möta ungas digitala och analoga kulturvanor, ta fasta på generationsförändringar och erbjuda förebilder och inflytande, kan kulturskolan bli en kraftfull motor för både individers och stadens utveckling.

Referenser:

UTBLICK MALMÖ. *Omvärldsanalys för Malmö stad 2026 Del 1. Trendanalys*. Malmö stad

Ungdomsbarometern – Swedish Youth's 2025 Trends

Så tycker unga 2025 – Hälsa, fritid och framtid (MUCF)

Europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet

Hållbarhetsrapport – En fördjupad analys av unga Malmöborns fritid

Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning (SCB)

En fördjupad bild av ungas fritid – Ung idag (MUCF)

Järvaveckan Research. (2025). *Deltagande i kulturlivet bland boende i utsatta områden*. Järvaveckan Research.

Beyond Research. (2025). *Slutrapport Malmö Kulturskola*. Malmö stad.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). (2025). *Kartläggning av öppen fritidsverksamhet*. MUCF.

Rädda Barnen. (2025). *En ny verklighet, Barnfattighedsrapport 2025*. Rädda Barnen.

Myndigheten för Kulturanalys (2023). *Att bredda deltagandet i kulturlivet, hinder och möjligheter*.

Nazem Tahvilzadeh, Lisa Kings & Alexander Nazar Stigendal (2023). *Vägar till en jämlik fritid- en studie om meningsfull fritid och ojämlikt deltagande i Malmö stads fritidsutbud*. Södertörns högskola.

